Anastasiia KONOVAL
studentka III roku
Wydziału Humanistyczno-Pedagogicznego
Narodowy Uniwersytet Wykorzystania
Zasobów Biologicznych Ukrainy
Oksana ZAKHUTSKA
PhD (doktor nauk humanistycznych
w zakresie językoznawstwa), docent
Narodowy Uniwersytet Wykorzystania
Zasobów Biologicznych Ukrainy
(Kijów, Ukraina)

AKTUALNE PROBLEMY TRANSLATOLOGII I KOMUNIKACJI MIĘDZYKULTUROWEJ

Tłumaczenie odgrywa niezwykle istotną rolę w procesie komunikacji międzykulturowej, stanowiąc pomost między różnymi językami i tradycjami. Jak zauważają Basil Hatim i Jeremy Munday, przekład nie jest tylko procesem technicznym, ale interakcją kulturową, która obejmuje zrozumienie kontekstu, idei i wartości w różnych systemach językowych [1]. W erze globalizacji i postępującej cyfryzacji przekład stał się nie tylko narzędziem ułatwiającym interakcje międzynarodowe, ale również kluczowym elementem w budowaniu zrozumienia i współpracy między narodami. Niemniej jednak, tłumaczenie nie jest procesem prostym – wiąże się ono z szeregiem wyzwań natury językowej, technologicznej, kulturowej i etycznej.

Współczesne wyzwania w translatologii, jak zauważa Anthony Pym, dotyczą nie tylko kwestii lingwistycznych, ale również niuansów kulturowych i politycznych, które zmieniają sposób, w jaki komunikujemy się na poziomie międzynarodowym [2]. Zmieniające się realia społeczne i rozwój nowych technologii sprawiają, że tradycyjne podejście do tłumaczenia wymaga rewizji i dostosowania do aktualnych potrzeb komunikacyjnych.

Jednym z najistotniejszych wyzwań w tłumaczeniu jest konieczność przekładania idiomatycznych wyrażeń, frazeologizmów oraz slangu, które często mają specyficzne konotacje w jednej kulturze, które mogą być trudne do zrozumienia w innej. Jak podkreśla Maria Tymoczko, tłumacz musi nie tylko znać język docelowy, ale także posiadać zdolności interpretacyjne, by znaleźć odpowiednie ekwiwalenty kulturowe [3]. Słowa i zwroty, które w jednej kulturze mają określone konotacje, w innej mogą być niezrozumiałe lub wręcz błędnie interpretowane.

Równie istotnym problemem jest adaptacja neologizmów i terminologii specjalistycznej, które często pojawiają się w tekstach naukowych, technicznych czy medialnych. Według Wiktora Andruszczenki, technologia i postęp naukowy wprowadzają nowe pojęcia, które nie zawsze mają jednoznaczne odpowiedniki w innych językach, co stawia tłumaczy w trudnej sytuacji [4]. Współczesny świat, charakteryzujący się szybkim rozwojem technologii, generuje nowe pojęcia, które nie zawsze znajdują swoje jednoznaczne odpowiedniki w innych językach.

Z rozwojem sztucznej inteligencji i tłumaczenia maszynowego pojawia się pytanie o przyszłość zawodu tłumacza. Jednakże, jak zauważa Tetiana Wenedyktowa, chociaż narzędzia takie jak Google Translate czy DeepL oferują coraz bardziej zaawansowane

funkcje, nadal nie są w stanie zastąpić ludzkiego tłumacza, który potrafi uchwycić niuanse kulturowe i kontekstowe [6]. Jednym z głównych problemów związanych z automatyzacją tłumaczenia jest kwestia precyzji i kontekstu. Algorytmy tłumaczeniowe często nie uwzględniają subtelnych różnic stylistycznych i pragmatycznych, co prowadzi do błędów i zniekształceń w przekładzie.

Kwestie etyczne w translatologii stanowią jeden z najczęściej dyskutowanych problemów współczesnej komunikacji międzykulturowej. T. Wenedyktowa wskazuje, że tłumacze muszą balansować pomiędzy wiernością oryginałowi a oczekiwaniami społecznymi i kulturowymi odbiorców, co niejednokrotnie prowadzi do konfliktów etycznych [6]. Tłumacze, zwłaszcza ci pracujący w obszarze literatury, mediów czy polityki, często muszą stawiać czoła dylematom związanym z wiernością wobec oryginału a dostosowaniem treści do oczekiwań odbiorców. Cenzura i autocenzura w tłumaczeniu to kolejne zagadnienia budzące kontrowersje. W niektórych krajach tłumacze zmuszeni są do modyfikowania treści, aby dostosować je do oficjalnych wytycznych lub unikać tematów uznawanych za kontrowersyjne.

Rola tłumacza nie ogranicza się jedynie do przenoszenia treści z jednego języka na drugi – jest on również pośrednikiem między kulturami. Jak zauważa A. Pym, skuteczna komunikacja międzykulturowa wymaga od tłumacza nie tylko znajomości języka, ale także głębokiej wiedzy o normach, wartościach i tradycjach obu kultur [2]. Język nie funkcjonuje w oderwaniu od kontekstu kulturowego, dlatego skuteczna komunikacja międzykulturowa wymaga znajomości norm, wartości i tradycji obu stron dialogu.

Problematyka współczesnej translatologii i komunikacji międzykulturowej wymaga interdyscyplinarnego podejścia, łączącego lingwistykę, technologię, socjologię i etykę. Nowoczesne narzędzia tłumaczeniowe mogą wspomagać pracę tłumaczy, jednak nie zastąpią ich umiejętności interpretacyjnych i kulturowej wrażliwości. Znajomość kontekstu kulturowego, precyzja językowa oraz etyczna odpowiedzialność pozostają kluczowymi elementami pracy tłumacza. W dobie cyfryzacji i rosnącej liczby interakcji międzykulturowych, rola tłumacza jako mediatora i kreatora znaczeń jest bardziej istotna niż kiedykolwiek.

Bibliografia

1. Hatim B. & Munday J. Translation: An Advanced Resource Book. Routledge. 2019.
2. Pym A. Exploring Translation Theories. London: Routledge. 2010.
3. Tymoczko M. Translation, Resistance, Activism. Amherst: University of Massachusetts Press. 2007.
4. Андрущенко В.П. Переклад і міжкультурна комунікація: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2016.
5. Венгерська О.В. Машинний переклад та його вплив на розвиток професії перекладача. Одеса: Астропринт, 2018.
6. Венедиктова Т.О. Міжкультурна комунікація у глобалізованому світі: виклики та перспективи розвитку. Львів: Світ, 2020.
7.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра іноземної філології і перекладу

СВІТ МОВ І МОВИ СВІТУ

МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної науково-практичної студентської конференції

17 квітня 2025 року

м. Київ

The Ministry of Education and Science of Ukraine
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Faculty of Humanities and Pedagogy
Department of Foreign Philology and Translation

WORLD OF LANGUAGES AND LANGUAGES OF THE WORLD

PROCEEDINGS
of the
VII International scientific-practical student conference

April 17, 2025

Kyiv

УДК 811(08)

Світ мов і мови світу: зб. матеріалів VII Міжнародної наук.-практ. студ. конф., Київ, 17 квітня 2025 р. Київ, 2025. 263 с.

Збірник укладено за матеріалами VII Міжнародної науково-практичної студентської конференції «Світ мов і мови світу», що її провела кафедра іноземної філології і перекладу гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямами роботи конференції.
Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the VII International scientific-practical student conference «World of languages and languages of the world» held by the Department of Romance and Germanic Languages and Translation of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.
For scientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:
Савицька І. М., канд. філос. наук, доц. (голова); Амеліна С. М., д-р пед. наук, проф; Харченко С. В., д-р філол. наук, проф.; Тепла О. М., канд. пед. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 10 від 16. 04. 2025

Тези подано в авторській редакції.
Автори тез відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025

.